

Muskarin retseptorlari antogonistlarini (parasempatikolitiklar)  
o'rganilganligi to'g'risidagi  
**MA'LUMOTNOMA**

Farmatsevtika mahsulotlari xavfsizligi markazi" davlat muassasasi polshalik Dr. Ing. Pawel Wajssning muskarin retseptorlari antagonistlari (atropin, tropikamid va siklopentolat) ishlatilishi bilan bog'liq jamoat salomatligi xavfi va ushbu dorilarni ishlab chiqaruvchilar, distribyutorlar, shifokorlar va tibbiyot xodimlari tomonidan yetarli darajada xabar berilmaganligi haqida tegishli chora ko'rilishi kerakligi haqidagi murojaatini Markazning tegishli mutaxassislari jalb qilingan holda quyidagi ma'lumotni tayyorladi.

**Farmakologiya qo'mitasi:**

Muskarin (M3) retseptorlari, ya'ni M-xolinoretseptorlarini bloklovchi ta'sir qiluvchi dori vositalari ko'z qorachig'ini qisqarishi uchun javobgar bo'lgan sfinkter mushaklarini qisqarishini oldini oladi.

M-xolinoretseptorlarini bloklanishi natijasida ko'z qorachig'i kengayadi. Shu boisdan, M-xolinoretseptorlarni blokada qiluvchi Atorpin va Atropinsimon vositalar, Tropikamid va Siklopentolat dori vositalari oftalmologiyada ko'z qorachig'ini kengaytirib (midriazni chaqirib), ko'z tubini tekshirish hamda davolash maqsadlarida qo'llaniladi.

Shu bilan birga, mazkur dori vositalarining midriazni keltirib chiqarishi, ko'z qorachig'ini kengayishi oqibatida ko'zning to'r pardasini (retinani) turli yorug'lik, masalan, quyosh nuri ta'sirida shikastlanish xavfini sezilarli darajada oshishi barchani ogohlikka chaqiradi.

Yuqoridagilardan kelib chiqib, yuqorida nomi keltirilgan dori vositalarini tibbiy maqsadlarda qo'llash chog'ida ko'z qorachig'ini kengayishi oqibatida ko'zning to'r pardasini (retinani) yorug'lik ta'sirida shikastlanishini oldini olish yuzasidan tegishli ehtiyotkorlik choralari xalqaro nashrlarda xam yoritish maqsadga muvofiq deb hisoblaymiz.

**Farmakologik nazorati bo'limi:**

Murojaatnomada keltirilgan ilmiy tadqiqotda ko'z kasalliklarini tekshirishdan oldin ko'z qorachig'ini kengaytirish uchun yuqorida ko'rsatilgan vositalarning tomchilarini ko'zga tomizilishi butun dunyoda keng tarqalgan muolaja bo'lib hisoblanadi va bu ko'z qorachig'ini klinik ahamiyatga ega bo'lgan kengayishini (midriaz) chaqiradi. Tadqiqot natijalariga ko'ra mazkur moddalarni qo'llanishi-midriaz (ko'z qorachig'ining kengayishi) holatida quyosh nuri ta'sirida to'r parda shikastlanish xavfini sezilarli darajada oshirishi mumkin ekan.

Muallifning fikrini e'tiborga olganda midriazni keltirib chiqaradigan dorilar qo'llanilganidan so'ng, to'r parda shikastlanishi xavfi xalqaro IYEC 60825 va IYEC 62471 xavfsizlik standartlari bilan belgilangan chegaralardan oshib ketishi, bu hatto

qisqa muddatli ta'sir ham to'r pardada qaytmas shikastlanishlarga olib kelishi mumkinligini anglatadi.

Biroq, muallif tadqiqot xulosasida midriaz xolatida to'r pardaning potensial shikastlanishiga quyosh radiatsiyasining (nurini) ta'sir qilishini o'rganish uchun keng ko'lamli nazoratlangan tadqiqotlar zarurligini ham ta'kidlagan.

Xatda shuningdek, muallif muskarin retseptorlari antagonistlarining xavfsizligini tekshirish choralarini ko'rish, ko'rilgan choralar va jamoat salomatligini himoya qilish bo'yicha hamkorlik imkoniyatlari haqida ma'lumot berilishini so'ragan.

Yuqoridagilarni e'tiborga olib O'zbekiston Respublikasi xududida malakali oftalmolog mutaxassis(lar)ga murojaat qilib ularning bu boradagi tajribalarini va maslahatlarini olishni maqsadga muvofiq deb hisoblaymiz.